

Tots a canviar la pesseta...

Per l'equip de documentació

En el nostre particular pla de transició a l'euro, a partir d'este número i fins acabar els del 2001 trobareu el preu en la nova moneda nacional, l'euro, i en la seua subdivisió regional provisional des de 1999, la pesseta. És per això que hem pensat dedicar un monogràfic a l'euro, això sí, amb una certa perspectiva.

De les lliures als euros

La moneda té dos funcions elementals. En primer lloc, fa de patró per mesurar el valor de les coses i d'això en diem preu. En segon lloc, és un mitjà per facilitar l'intercanvi: bous de Losano per mantes de casa Moya, llibres de la comarca per arròs del delta o préssecs de Calanda per còcs i flaons de ca Gorreta.

La moneda, a més, és un dels símbols de sobirania, com l'exèrcit o les fronteres. És per això que coste tant canviar-la quan, al remat, això de l'euro és una qüestió de matemàtiques.

No cal, evidentment, posar exemples llunyans i foranis com ara les reticències britàniques al sistema mètric decimal i a l'euro. Pensem en coses molt més pròximes: estem segurs que Olocau deixe de ser aragonés per integrar-se al regne de València (1271) perquè el rei ordene l'ús de moneda valenciana (1275), en comptes de la moneda jaquesa que corria a l'Aragó. Una cosa pareguda succeeix a la resta de la comarca sota el control del castell de Morella.

Cada monarquia tenie la seua moneda i, si reviseu papers vells per eixos arxius de la comarca, sempre expliquen en quina moneda es fa o es farà la transacció. Comprovareu que els més corrents són els florins d'or d'Aragó i les lliures, sous i diners de moneda valenciana o jaquesa (aragonesa). Més cap ací, els rals de billó i els maravedins i, posteriorment, els duros, que ara tenen els dies comptats.

Com que la moneda ha de ser un valor reconegut per totes les parts que intervenen en un tracte comercial, la diversitat monetària sempre ha representat un fre al comerç. Per això es va crear la moneda que ara abandonem, la pesseta.

Va ser el ministre Laureà Figuerola, nascut a Calaf (Anoia) qui, a mitjans del

segle dèneu, va decretar la Unificació Monetària Espanyola, adoptant com a única moneda per a tots els dominis de la monarquia hispànica, una moneda que havia començat a córrer per la banda de Catalunya durant la guerra del francès, la peceta (o pesseta), una peça menuda.

Les monedes poden ser de dues classes: la moneda-patró, que respon a una equivalència en metalls preciosos, o la moneda-signe, que representa un valor però no correspon a un número determinat de grams d'un metall preciós com l'or o la plata. A partir de la Primera Guerra Mundial moltes monedes van deixar de tenir un contravalor en metàl·lic, com la pesseta que, quan ere d'argent, pesave cinc grams.

Els bancs centrals van començar a accelerar la màquina de fer bitllets. Però com que el conjunt de la moneda emesa en un país ha de ser equivalent a la seua riquesa, si se'n passen els pot passar com a Alemanya que al període d'entreguerres va vore com el ara totpoderós marc alemany no valie un quinzet perquè ningú se'n refiave i un segell de correus costave 2 milions de marcs.

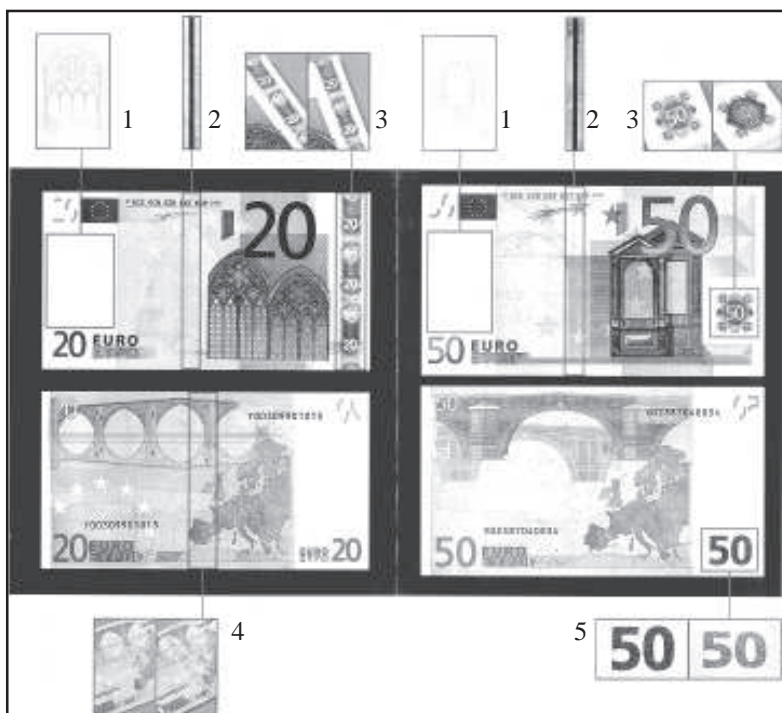
No tocar els sous

El fet de compartir la mateixa moneda permetrà comparar preus arreu i facilitarà les transaccions comercials en el territori de l'eurozona. Els governs intentaran convèncer-nos que els productes ací són molt més barats que a la resta d'Europa, i, com sempre, s'oblidaran de comparar els sous i les pensions.

Un euro _____

MONOGRÀFIC

Euros sevillanos

Perquè no hagueu de perdre massa temps per veure si els euros són bons o no, com els duros sevillanos, us expliquem els sistemes de seguretat. Són mesures destinades a dificultar-ne la falsificació i estan bastant elaborades, sens dubte perquè el fan a cases de la moneda amb molt de prestigi internacional com l'espanyola que, encara que paregue mentida, és de les millors del món.

El paper moneda és fet amb fibra de cotó i té un tacte ben específic.

1. Filigrana. És una marca d'aigua que es fa al paper en fabricar-lo. Als eurobitllets hi ha un motiu arquitectònic i el valor, motius que podeu veure mirant a la trasllum.

2. Fil de seguretat, que suposem deu ser metàl·lic i es veu fosc al mirar el bitllet a contrallum.

3. Holograma. Quan inclineu el bitllet us eixirà el valor. Als bitllets de 20 EUR i inferiors és una banda amb el símbol de l'euro i als de 50 EUR i més, és un dibuixet.

4. Banda Iridescent. En enllumenar-lo fortament la banda brille i canvie lleugerament de color.

5. Tinta de color variable. Els bitllets grossos incorporen una de les darreres i cares novetats en arts gràfiques, les tintes polaritzades que varien de color segons la inclinació amb què mireu l'imprès.

A més, hi ha una sèrie afegida d'elements de seguretat com una xifra que es completa quan es mire a contrallum i altres com uns microtextos de fins a dues dècimes de mil·límetre i unes fibres i canvis de color en exposar-los a les radiacions ultraviolades dels detectors de bitllets falsos.

Abast territorial

L'euro és la moneda de Finlàndia i els Països Baixos, de les repúbliques italiana, alemanya, austríaca, portuguesa, irlandesa i francesa, dels regnes belga i espanyol i del gran ducat de Luxemburg. Grècia es va incorporar el primer de gener de 2001, un cop acomplerts els requisits macroeconòmics.

També serà d'ús corrent als petits països europeus que utilitzen la moneda italiana o francesa, als països centroeuropeus obalcànics on gastaven marcs alemanys com a moneda segura i a Andorra on corrien sobretot la pesseta hispànica i el franc de les Gàl·lies.

Els territoris sotmesos a la corona britànica i els danesos s'han fet els suecs i són els tres estats de la unió que conserven les corones i les lliures.

Cal fer un aclariment per si no està prou clar i és que totes les monedes valen a tot arreu, encara que en les encunyades ací pose **ESPAÑA** i hi hage motius típicament hispànics. Concretament a les fetes a Madrid, apareix el rei a les més grosses i Cervantes o la catedral de Sant Jaume de Galícia a les més menudes. Més enllà dels Pirineus apareixen símbols republicans o d'altra índole representatius del país emissor.

El fet de no haver de canviar moneda és un dels atractius que té el nou sistema per als ciutadans d'a peu. Cal recordar que els bitllets són exactament iguals a tota l'eurozona.

L'eurozona

Europerra menuda

Això és un dineral - Pagar amb la mateixa moneda - Faria moneda falsa - Qui ha nascut xavo no arribarà a dobler - Això val quatre quartos - Córrer més que un xavo fals - Pagaria tots els diners del món per... - Diners llargs.

Clar que això té algun cost. Tothom pose el crit al cel per l'esforç d'adaptació. El més important serà comprendre que 500 és igual a 83.000 i els pobres italians encara tindran més difícil païr el pas de ser tots milionaris a haver de comptar en decimals. L'esforç més gran serà per a superar la depressió de vore la nòmina que serà igual de desastrosa i damunt ho pareixerà.

Entre els col·lectius que diuen que patiran més hi ha la gent major, que precisament són els més acostumats a comptar en cèntims i quinzets.

L'altre grup amb especials dificultats és el dels cecs, però són els únics que, amb cursos específics de l'ONCE, han pogut tocar paper moneda de textura real abans que la resta d'uropeus.

No fan més que dir que no s'apujaran els preus aprofitant arrodoniments, però això ho farem tots, inclosos els d'AU!, encara que com que el primer número del 2002, el d'hivern, eixirà al final de l'estació, cap allà el març si tot va bé, ja no es notará tant. De totes maneres, posarem el preu en les dues denominacions cosa, segons diuen, que va bé per als consumidors per poder detectar els abusos.

Bitllets

Valor facial	Equiv. PTA
5 EURO	831,93
10 EURO	1.663,86
20 EURO	3.327,72
50 EURO	8.319,30
100 EURO	16.638,60
200 EURO	33.277,20
500 EURO	83.193,00

Monedes

Valor facial	Equiv. PTA
1 EUROCENT	1,66
2 EUROCENT	3,33
5 EUROCENT	8,32
10 EUROCENT	16,64
20 EUROCENT	33,28
50 EUROCENT	83,19
1 EURO	166,39
2 EURO	332,67

Caramels d'a perra dos

Per anar fent ambient, per explicar les maneres de convertir monedes, per indicar les pautes de comportament, per saber quan valdran les coses, en definitiva per a preparar el personal per al canvi a l'euro les entitats financeres, les administracions públiques, la cambra de comerç, les associacions empresarials de la comarca, els sindicats obrers, les agrupacions culturals (nosaltres també) han fet cursets d'adaptació, publicitat als mitjans, han regalat calculadores convertidores d'euros, han dissenyat jocs, han imprès cartells, fulletons i tota mena de material divulgatiu. En resum, gran quantitat d'activitats. El que no sabem és si tantes ganes d'informar es corresponen amb les necessitats d'informació de la gent i si la tia Pepeta s'haurà adonat que la retallada de la xifra de la llibreta no vol dir que li hagen fotut els quartos.

També cal parlar de les adaptacions de balances, màquines escurabutxaques i caixes registradores, lectors de targeta de crèdit i fins i tot de la grandària dels envasos perquè el nous preus segueixen tenint un cert reclam comercial, és a dir, que acaben en nou i paregue que estan de rebaixa.

Moneda a plaços

Els canvis de moneda no són cap novetat ni en el temps ni en l'espai. Els francesos van canviar els francs nous pels vells a mitjan segle vint i a ses Illes ens ho van explicar d'esta manera:

L'any dotze feren es sous
i l'any tretze ses tresetes,
l'any catorze ses pessetes
i l'any quinze es duros nous.

La nova moneda va entrar en vigor el primer de gener de 1999, encara que d'una manera virtual perquè les cases de la moneda van començar a imprimir-ne o encunyar-ne en aquell temps i s'han pres tres anys per enllestir la fabricació de tanta moneda i preparar tota l'operació logística de carregar-se milions de metres quadrats de paper moneda i tornar a fondre tones de metall.

Últimament els bancs ja ens han canviat els comptes a euros i a partir de l'1 de desembre els comerços podran tenir-ne físicament, però s'hauran de comprometre per escrit a no usar-los fins les dotze campanades.

A partir del dia quinze de desembre serem els ciutadans corrents els que podrem anar als bancs a comprar lots de 43 monedes noves per valor de 2000 pessetes. D'això en diuen euromoneders o *starter kits*, que deu voler dir un paquetet per moure. Els agraïm la bona intenció de facilitar-nos el pagament de les copes de la festa de Cap d'Any, que segurament no serà el millor moment d'anar fent conversions.

Dos quinzets d'euro _____

Regla d'arredoniment

Per saber un preu en euros tenint-lo en pessetes cal dividir per 166,386 i si el tenim en euros i volem saber si ens prenen el pèl o és un preu adequat cal multiplicar per eixa xifra. Com que ens eixiran més decimals dels que calen (2 decimals) la norma fixada pel Banc Central europeu és que si el tercer és igual o superior a 5 cal afegir una unitat al segon decimal i si no ho és deixar-ho tal qual.

S'ha d'aclarir que s'ha d'arredonar només la xifra que cal abonar i no els apunts parcials o conceptes d'una factura o nòmina. També hi ha algun cas especial com els preus del litre de benzina o gasoli que estaran expressats en tres decimals per afavorir la competència entre les tres benzineres de la comarca i la resta de l'eurozona. De totes maneres, a l'hora de pagar caldrà arredonar el tercer decimal.

Per no complicar-nos la vida, cada 3 euros són ben bé 500 pessetes i, per tant, 6 euros són mil pessetes, dotze són dues mil, i 30 són cinc mil pessetes.

Les dobles de l'orseta

Un aspecte que ha mogut comentaris de tota classe és què cal fer si teniu diners davall d'un quadró, al buit de l'escala, al forat de la paret o en un calçetí.

Diuen que últimament han aparegut molts bitllets amb olor de boletes de càmbora, uns dos bilions de pessetes de diner negre, que han servit per comprar cotxes de luxe al comptat, apartaments a la platja o masets a la serra. Una altra espècie que ha proliferat molt és la *grua constructrix*, que ha niuat en totes les direccions de l'horitzó. Es veu que ha trobat bon aliment...

Això ha provocat un augment del 14% en el preu de l'habitatge, que ja està completament fora de l'abast del personal que viu d'un sou.

A l'hora de canviar diners en efectiu, els bancs poden demanar la identificació del portador, però no pensem que es prenguen la molèstia per sota del límit legal obligatori, establert en dos milions i mig de pessetes.

Per sobre d'eixes quantitats no cal donar consells, perquè els que les tenen, en saben més que nosaltres, que ja ens coste prou pagar l'assegurança del cotxe o el lloguer de casa.

Entre els dies 1 i 15 de gener els caixers automàtics aniran canviant els bitllets. La resta de màquines que funcionen amb monedes com els parquímetres de Vinaròs o els expenedors de beguda s'adaptaran com podran, alguns canviant un dia qualsevol de moneda i els més flexibles acceptant totes les monedes en el període transitori.

Durant els dos mesos del canvi, els bancs recomanen tirar de visa per evitar problemes, però això té el perill d'una socarrina de compte corrent, sobretot si no parem compte en què xifres catxetes en euros són bastants diners.

Fins el 28 de febrer del 2002 se podran usar monedes velles però la pesseta no tindrà valor legal, és a dir, no es poden fer xecs en pessetes amb data del 2002 perquè no valdran. En teoria, les tendes haurien de tornar el canvi en euros encara que dones pessetes i els bancs retiraran tota pesseta que arribe a caure a les seues mans.

Tenint en compte això, teòricament haurien de desaparèixer les pessetes més ràpidament que un caramell a la porta d'una escola. Però hi ha una llei històrica, la de la moneda roïna, que diu que quan circulen dues monedes i una és considerada pitjor que l'altra, la que corre més és la roïna perquè tothom se la lleve de damunt i es guardi la bona, així

que si bancs i comerços no compleixen amb el que en diuen bones pràctiques, potser arribarà el primer de març i encara us quedaran monedes de cinc duros. Però estiguen tranquils que fins el 30 de juny podeu anar a la vostra entitat bancària a bescanviar les pessetes que us hagen quedat en un calaix de la còmoda. No badeu, perquè, a partir de l'estiu, haureu de baixar a Castelló a fer el canvi al Banc d'Espanya.

Tots els canvis són gratuïts, es facen on es facen i quan es facen. Per si hi ha algun recalitrant, han prohibit als bancs la possibilitat de fer el canvi invers, obtenir pessetes a partir d'euros. I, sobretot, no oblideu que en cap cas cal canviar comptes ni hipoteques ni contractes de lloguer. Pareu molt de compte abans de firmar cap paperot.

Euroxavo, europerra grossa o eurodosperres

Guia ràpida

	EUR	PTA
Un segell a Castelldefels	0,24	40
Un caferet	0,60	100
El peatge de Vinaròs a Barcelona	12,02	2.000
La subscripció de la revista (de moment)	12,02	2.000
Omplir de gasoil (turisme)	30,05	5.000
Un llibre (actes de l'Assemblea)	18,03	3.000
Un dècim de "el Niño"	18,03	3.000
Un sou raonable	1.262,13	210.000
Un pernil de cinc o sis quilets	42,07	7.000
Una dotzena de flaons	10,10	1.680
Un cotxe de gama mitjana	15.025,30	2.500.000
Unes sabates de cordons	45,07	7.500
Una bombona de butà	7,21	1.200

Ja fa molt de temps que per ací comptem en duros. Els capellans de Morella de després de la primera carlinada estaven molt enfadats perquè no els pagaven el duro de la nit de Nadal, com ere costum. Les queixes exigint la gratificació nadalenca de vint rals de billó continuaran durant molts anys.

(AHEM, Capítols del clero, nadals de 1840 i següents)

Comptes redons

Ni un duro	ni un euro
33 duros	1 euro
100 duros	3 euros
200 duros	6 euros
500 duros	15 euros
1.000 duros	30 euros
2.000 duros	60 euros
10.000 duros	300 euros
20.000 duros	600 euros
30.000 duros	900 euros
50.000 duros	1.500 euros
Molts duros	molts euros

Si no hi ha perretes...

No hi han cançonetes, que serie com allò de tirar una perra a un cec perquè cante.

Un dels problemes que provocarà la desaparició d'una moneda sesquicentenària com la nostra és el canvi de les frases fetes i la literatura popular. En el cas dels conventets de les Festes morellanes, ja cal que vagen pensant en mantenir la frase clàssica a partir del 2006 o bé buscar una euroversió de l'estil de si no hi han eurets, no hi han versets o alguna amb més gràcia que, segur, se'ls ocorrerà.

Ja ho comentave el verbívor Màrius Serra setmanes enrera a la ràdio. Per exemple, dir-li *eureto* a algú no pareix ben bé el mateix que dir-li *pessetero*. Fer cinc cèntims tornarà a tenir sentit, mentre que segurament esta revista seguirà sense valdre un xavo, almenys per alguns que fugen de nosaltres com el mal diner.

A l'hora d'escriure, el símbol és una e arrodonida majúscula amb dues barres horitzontals, una burda còpia acompanyada del dòlar nordamericà i el ien japonès. L'abreviatura oficial, com totes les monedes, són tres lletres majúscules sense punt que diuen EUR.

Amb el canvi de moneda també perdrem tota una sèrie de locucions i frases fetes del nostre bagatge cultural que estan expressades en monedes que desapareixen com:

- Dónam una pesseta
- Sí, llarga i estreta.
- S'han acabat els duros.

➤ Qui té duros fume puros, qui no en té fume paper.

➤ La qüestió són duros, la faena pels burros.

Com amb la paraula euro no rime res, només podem salvar les dites que tenen la rima en un altre concepte com:

➤ El millor amic és un duro prop del melic.

O bé que no rimen i, per tant, la substitució pot ser més fàcil com una de Tortosa que hem adaptat així:

➤ Si vols saber quan val un euro, busca'l de fiat.

o com els sopars d'a euro que no volem que ens conte ningú, perquè d'ací a quatre dies, ningú donarà un euro per la pesseta.

Encara que és cert que hi ha moltes frases que han suportat el pas del temps i successius canvis de moneda, com:

- Per quins set sous h....?
- Català rabut, fill de Barcelona, que per un quinzet fa ballar la mona.

No sabem si tindran la mateixa sort les que vénen a continuació:

- Salut i peles...
- Valdre tots els duros del món.

Arribarà un moment que no ens recordarem que eixes paraules eren monedes concretes, com el diner, que ara és un genèric però que prové del denarium romà i que trobem també en frases com:

- Fugir com el mal diner.
- Fer dinerets.
- Això no es pague amb diners.
- Diner fa diner.

➤ De diners i de bondat, la meitat de la meitat.

➤ Els diners i els botons són per a les ocasions.

➤ Els diners i la picor no es poden amagar.

No voldríem avorrir-los per cap diner del món i com que qui no tingue euros no li cal patir per les traduccions, perquè estarà tan escurat com ara, esperem que els euros s'arrapen tant a les nostres pedres com ho han fet des de sempre les heures.

Bibliografia

La Moneda / Lehfeltd, R.A: - Madrid: Granada, s.d.

Material euro de la Caixa Rural, Ajuntament de Morella, Cambra de Comerç de Castelló, Bancaixa, La Vanguardia

Diccionari Català-Valencià-Balear

Revista Noticias Euro

Més informació...

901-1-1-2002 Campaña de comunicació euro
91-4298322 Sociedad Estatal de Transición al Euro

www.euro.mineco.es

www.europa.eu.int/euro/

Un eurocentimet

